

Confirmarea redeschiderii urmăririi penale. O problemă practică și o critică a câtorva aspecte normative

Confirming the Reopening of Criminal Investigations. A Recent Case and a Critique of the Applicable Legal Norms

Conf. univ. dr. **Voicu PUȘCAȘU***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

This article aims to analyze some of the problems that may arise from the deficient and incomplete wording of art. 335 of the Criminal Procedure Code, starting from a recent case brought before the courts, concluding with the fact that this article is not appropriately correlated with other provisions governing related procedures, but also lacking the required accuracy, which generates potentially harmful consequences.

Keywords: *confirmation of the reopening of the criminal investigation; issues arisen in the judicial practice.*

Rezumat

Prezentul articol urmărește să analizeze câteva din problemele pe care le poate genera redactarea deficitară și lacunară a art. 335 C. pr. pen., pornind de la o cauză aflată recent pe rolul instanțelor judecătorești, constatându-se necorelarea acestei norme cu alte dispoziții care reglementează proceduri conexe, dar și insuficienta precizie normativă, care generează consecințe potențial nefaste.

Cuvinte-cheie: *confirmarea redeschiderii urmăririi penale; probleme de practică judiciară.*

I. Aspecte introductive

Noul Cod de procedură penală reglementează instituția redeschiderii urmăririi penale, ca formă a instituției reluării urmăririi penale¹, în art. 335, normă care prevede: „(1) Dacă

* voicu.puscasu@e-uvt.ro.

¹ Reluarea urmăririi penale este reglementată în Capitolul VI al Titlului I al Părții Speciale, mai exact în art. 332-335 C. pr. pen. și vizează trei ipoteze distincte în care este incidentă: încetarea cauzei de suspendare a

procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale. Dispozițiile art. 317 se aplică în mod corespunzător.

(2) În cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(3) Când constată că suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite conform art. 318 alin. (6), procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(4) Redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, cu citarea suspectului sau, după caz, a inculpatului și cu participarea procurorului, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale. Neprezentarea persoanelor legal citate nu împiedică soluționarea cererii de confirmare.

(4¹) Judecătorul de cameră preliminară, soluționând cererea de confirmare, verifică legalitatea și temeinicia ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror înscrisuri noi prezentate. Încheierea judecătorului de cameră preliminară este definitivă.

(5) În cazul în care s-a dispus clasarea, redeschiderea urmăririi penale are loc și atunci când judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva soluției și a trimis cauza la procuror în vederea completării urmăririi penale. Dispozițiile judecătorului de cameră preliminară sunt obligatorii pentru organul de urmărire penală.

(6) Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția infirmă soluția de netrimiteră în judecată și dispune redeschiderea urmăririi penale, anterior comunicării ordonanței care cuprinde această soluție, redeschiderea urmăririi penale nu este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară”.

După cum se poate observa, acest articol este unul complex, prin aceea că atât (unele² dintre) cazurile în care se poate dispune redeschiderea urmăririi penale anterior soluționată de către procuror printr-o soluție de clasare sau, după caz, renunțare la urmărirea penală, cât și procedura subsecventă redeschiderii, procedură desfășurată în fața judecătorului de cameră preliminară și care vizează soluționarea cererii procurorului, de confirmare a măsurii dispuse.

urmăririi penale (art. 333 C. pr. pen.), restituirea cauzei de către judecătorul de cameră preliminară (însă doar pentru ipotezele avute în vedere de către art. 334 C. pr. pen., și nu în orice situație în care se dispune această restituire) și redeschiderea urmăririi penale (adică tocmai art. 335 C. pr. pen. asupra căruia ne îndreptăm atenția în prezentul articol).

² Am arătat, cu o altă ocazie, faptul că, în realitate, situațiile în care este incidentă redeschiderea urmăririi penale sunt mult mai vaste decât cele menționate de acest articol al Codului de procedură penală, norma fiind, sub acest aspect, incompletă – a se vedea V. Pușcașu, C. Ghigheci, *Proceduri penale, vol. I, Urmărirea penală, Judecătorul de drepturi și libertăți, Judecătorul de cameră preliminară*, Editura Universul Juridic, București, 2017, pp. 620 și urm.

Nu intenționăm aici să analizăm toate aspectele problematice pe care aceste dispoziții le pot genera, spațiul unui articol putându-se dovedi insuficient pentru un astfel de demers. De altfel, cu privire la această instituție juridică am realizat o analiză aprofundată într-o lucrare anterioară³.

De această dată, ne vom referi punctual la o problemă practică cu care s-a confruntat judecătorul de cameră preliminară, încercând să decelăm unele consecințe pe care norma juridică le generează, inclusiv prin raportare la alte instituții juridice cu care se află în strânsă legătură, putând realiza astfel, pe baza analizei critice, și unele propuneri de ameliorare a cadrului normativ.

II. Problema practică de aplicare a normei art. 335 C. pr. pen. într-o decizie de speță

Judecătorul de cameră preliminară de la Tribunalul Hunedoara a fost chemat să se pronunțe într-o cauză penală având ca obiect cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale⁴, cauză a cărei stare de fapt o vom rezuma succint în cele ce urmează, conturând, astfel, datele problemei de drept pe care o vom dezbate aici.

La data de 10.02.2021, structura teritorială locală a D.I.I.C.O.T. a dispus clasarea față de suspectă, într-un dosar penal având ca obiect mai multe infracțiuni, îndeosebi cele de pornografie infantilă și rele tratamente aplicate minorului. În termenul legal, prevăzut de art. 339 C. pr. pen., a fost formulată de către persoana vătămată plângere împotriva acestei soluții de netrimiteră în judecată, plângerea fiind admisă de către procurorul ierarhic superior, care a dispus infirmarea soluției de clasare, cu consecința redeschiderii urmăririi penale, conform art. 335 alin. (1) C. pr. pen., fiind necesară, în continuare, supunerea acestei măsuri confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termenul legal de 3 zile, prevăzut de art. 335 alin. (4) C. pr. pen.

Întrucât procurorul nu s-a încadrat în termenul legal menționat, judecătorul de cameră preliminară a dispus respingerea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale⁵.

Ulterior, dar la o distanță de circa șase luni, persoana vătămată, nemulțumită de nereluarea cursului procedurii, revine cu o nouă plângere împotriva aceleiași soluții de clasare, întemeiată pe aceleași dispoziții ale art. 339 C. pr. pen., și această plângere fiind admisă de către procurorul ierarhic superior al D.I.I.C.O.T., prin ordonanța emisă la data de 30.09.2021, cu aceeași consecință juridică, a infirmării soluției de clasare și a redeschiderii urmăririi penale, conform art. 335 alin. (1) C. pr. pen.

De această dată, însă, procurorul a sesizat în termenul legal de 3 zile prevăzut de art. 335 alin. (4) C. pr. pen. judecătorul de cameră preliminară, solicitând confirmarea măsurii redeschiderii urmăririi penale.

³ *Ibidem.*

⁴ Este vorba despre cauza care a format obiectul dosarului nr. 2296/97/2021, al aceleiași instanțe, fiind pronunțată încheierea nr. 35/24.03.2022, nepublicată.

⁵ Încheierea pronunțată de către judecătorul de cameră preliminară la data de 2 iunie 2021, în dosarul nr. 1033/97/2021, este nepublicată.

Prin încheierea sus-menționată, pronunțată la data de 24 martie 2022, judecătorul de cameră preliminară a Tribunalului Hunedoara a fost chemat să soluționeze nu doar cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, ci și excepțiile ridicate de către suspecta-intimată, privind inadmisibilitatea formulării noii plângeri împotriva soluției de clasare, inadmisibilitatea dispoziției de infirmare a soluției de clasare, dispusă prin ordonanța din data de 30.09.2021, dar și inadmisibilitatea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, cuprinsă în aceeași ordonanță.

După nu mai puțin de opt amânări de pronunțare (care atestă, în opinia noastră tocmai dificultatea soluționării juste a acestei probleme juridice), judecătorul de cameră preliminară sesizat conform celor de mai sus a dispus respingerea excepțiilor intimatei (suspecta în cauza penală) privind inadmisibilitatea formulării de către persoana vătămată a unei noi plângeri împotriva ordonanței de clasare dispusă la data de 10.02.2021 în dosarul D.I.I.C.O.T. – Serviciul Teritorial Alba, inadmisibilitatea dispoziției de infirmare cuprinsă în ordonanța din data de 30.09.2021 a D.I.I.C.O.T. – Structura Centrală – Secția de Combatere a Infrajeciunilor de Terorism și a Criminalității Informatice, precum și a excepției inadmisibilității cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale cuprinsă în aceeași ordonanță.

Pe fondul cauzei, judecătorul de cameră preliminară a dispus admiterea în parte a sesizării formulate de D.I.I.C.O.T. – Structura Centrală – Secția de Combatere a Infrajeciunilor de Terorism și a Criminalității Informatice și, în consecință, în baza art. 335 alin. (4) C. pr. pen. a constatat legalitatea și temeinicia ordonanței din data de 30.09.2021 a Procurorului Șef al Secției de Combatere a Infrajeciunilor de Terorism și a Criminalității Informatice din cadrul D.I.I.C.O.T. – Structura Centrală, doar în ceea ce privește infrajeciunea de pornografie infantilă prevăzută de art. 374 alin. (1), (2) C. pen., confirmând redeschiderea urmăririi penale cu privire la infrajeciunea menționată, și a respins ca nefondată sesizarea D.I.I.C.O.T. – Structura Centrală – Secția de Combatere a Infrajeciunilor de Terorism și a Criminalității Informatice cu privire la infrajeciunea de rele tratamente aplicate minorului prevăzută de art. 197 C. pen.

În prezentul studiu nu ne propunem să facem o analiză de fond, privind temeinicia sau oportunitatea redeschiderii urmăririi penale și a confirmării acestei măsuri cu referire la cele două infrajeciuni menționate în soluția judecătorului de cameră preliminară, deoarece interesul unui astfel de demers ar fi restrâns. În schimb, ni se pare important a analiza din perspectivă procedurală legalitatea soluției dispuse atât cu privire la respingerea excepțiilor menționate, cât și referitor la redeschiderea din nou a urmăririi penale, pentru aceleași temeuri avute în vedere și anterior, și, desigur, și a confirmării acestei măsuri de către judecătorul de cameră preliminară.

III. Critica soluției pronunțate și a cadrului normativ în vigoare

După cum se poate deduce din soluția judecătorului de cameră preliminară menționată mai sus, acesta a apreciat că nu existau temeuri de inadmisibilitate ale noii plângeri formulate de către persoana vătămată cu privire la aceeași soluție de clasare (dispusă la

data de 10.02.2021 de către procurorul D.I.I.C.O.T.), dar nici ale unei noi infirmări dispuse de către procurorul ierarhic superior al D.I.I.C.O.T. prin ordonanța din 30.09.2021 cu privire la aceeași soluție de clasare, și, în consecință, nici ale unei noi sesizări a judecătorului de cameră preliminară pentru a verifica măsura redeschiderii și, eventual, a o confirma – ceea ce, de altfel, s-a și întâmplat, pe fond, în cauză.

Procedural, însă, o astfel de interpretare a dispozițiilor legale ar putea apărea ca fiind eronată și susceptibilă de serioase critici.

Astfel, în ceea ce privește posibilitatea persoanei vătămate de a formula, în temeiul art. 339 C. pr. pen., o nouă plângere împotriva soluției de clasare deja atacate anterior (și cu privire la care procurorul ierarhic superior chiar o apreciasse întemeiată, admitând-o în totalitate și infirmând soluția de clasare atacată) se poate afirma, cu titlu principal, că nu ar fi legal posibilă, câtă vreme ar lipsi interesul promovării ei și, oricum, ar fi în mod evident tardivă, nemaifiind formulată în interiorul termenului de 20 de zile prevăzut de art. 339 alin. (4) C. pr. pen.

Cu toate acestea, se impune o analiză mai atentă a acestor critici. Astfel, lipsa interesului persoanei vătămate în promovarea unei noi plângeri, după admiterea în totalitate a uneia anterioare, pornește de la premisa producerii efectului juridic al primei plângeri formulate, respectiv acela al înlăturării (prin infirmare) a soluției atacate. Desigur, atât timp cât soluția anterior atacată nu mai există, formularea unei noi plângeri împotriva acesteia nu se mai justifică.

Numai că în ipoteza avută de noi în vedere și prezentată mai sus, un astfel de efect nu s-a produs, soluția anterioară rămânând, în opinia noastră, în ființă, câtă vreme judecătorul de cameră preliminară inițial sesizat a respins cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale pe considerentul formulării ei tardive, cu încălcarea termenului de 3 zile prevăzut de art. 335 alin. (4) C. pr. pen.

Este adevărat, norma art. 335 alin. (4) C. pr. pen. este redactată deficitar; ea prevede doar faptul că redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității, fără a menționa care este actul lovit de nulitate și în ce măsură această sancțiune afectează chiar soluția de netrimiteră în judecată a cărei înlăturare a condus la măsura redeschiderii urmăririi penale.

Astfel, nulitatea este sancțiunea procedurală care intervine în cazul nesocotirii dispozițiilor legale incidente la data emiterii actului, potrivit art. 280 C. pr. pen.: „(1) *Încălcarea dispozițiilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului în condițiile prevăzute expres de prezentul cod.*

(2) *Actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rândul lor lovite de nulitate, atunci când există o legătură directă între acestea și actul declarat nul.*

(3) *Atunci când constată nulitatea unui act, organul judiciar dispune, când este necesar și dacă este posibil, refacerea aceluia act cu respectarea dispozițiilor legale”.*

Cu toate acestea, nulitatea poate fi și efectul unei alte sancțiuni procedurale, anume a decăderii din exercițiul unui drept neexercitat în termenul (peremptoriu și imperativ) prevăzut pentru exercițiul acestuia, în condițiile art. 268 alin. (1) C. pr. pen: „*Când pentru*

exercitarea unui drept procesual legea prevede un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercițiul dreptului și nulitatea actului făcut peste termen”.

Considerăm că nulitatea la care se referă art. 335 alin. (4) C. pr. pen. intervine ca urmare a neîndeplinirii de către procuror în termenul prevăzut de lege – de trei zile – a obligației sesizării judecătorului de cameră preliminară pentru a putea dispune cu privire la legalitatea și temeinicia măsurii redeschiderii. Din acest motiv, nulitatea trebuie să privească tocmai actul efectuat cu nerespectarea dispozițiilor legale și cu depășirea termenului imperativ, anume cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale. Dar oare privește ea doar acest act? Deși art. 280 alin. (2) C. pr. pen. ar impune concluzia că nulitatea unui act de procedură generează și nulitatea actelor subsecvente, în condiții legii (anume când acestea din urmă au o strânsă legătură cu actul inițial nul, întemeindu-se pe acesta), norma art. 335 alin. (4) C. pr. pen. credem că generează o nulitate cu efecte regresive, ea afectând chiar dispoziția de redeschidere a urmăririi penale, adică tocmai actul care stătea la baza cererii de redeschidere formulate tardiv în fața judecătorului de cameră preliminară.

Dacă nu am fi de acord cu această susținere ar trebui să concluzionăm că singurul act nul este cererea de redeschidere a urmăririi penale, dar că actul de redeschidere a urmăririi penale rămâne unul valid și producător de efecte juridice, ceea ce este, evident, aberant juridic, deoarece am avea de a face cu o urmărire penală redeschisă, dar neconfirmată, deci una în desfășurare, dar care nu poate continua, fără să fie incident vreunul dintre impedimentele legale de la art. 16 C. pr. pen., așadar cu un proces penal al cărui curs firesc este oprit fără posibilitatea continuării sale, pentru a se putea dispune o nouă soluție aferentă fazei de urmărire penală.

Prin urmare, este evident că o redeschidere neconfirmată de către judecătorul de cameră preliminară chiar și pentru acest motiv, al tardivității sesizării, nu poate produce efecte juridice, soluția de netrimitere în judecată inițial infirmată continuând să producă efecte juridice în cauză.

Așadar, nu doar dispoziția de redeschidere a urmăririi penale este afectată de nulitatea tardivității cererii de redeschidere, dar inefectivitatea privește chiar dispoziția de infirmare a soluției de clasare, care stătea și ea la baza redeschiderii urmăririi penale. Altminteri, am ajunge la același paradox, în care infirmarea soluției de clasare ar fi încă validă și efectivă, dar în realitate nu ar genera niciun efect procedural, deoarece urmărirea penală (acum fără soluția de clasare infirmată) nu ar mai putea fi continuată pentru a fi, din nou, soluționată.

Iată cum nulitatea prevăzută de art. 335 alin. (4) C. pr. pen, privind un act de importanță aparent redusă (confirmarea unei măsuri a procurorului) și instituită dintr-un motiv banal, dar nu lipsit de importanță (depășirea unui termen imperativ și peremptoriu) înlătură efectele juridice ale dispozițiilor mult mai importante, ale infirmării soluției de clasare și redeschiderii urmăririi penale.

Dacă acceptăm această interpretare și soluție juridică este evident că nu se poate vorbi despre lipsa interesului persoanei vătămate de a ataca din nou soluția inițială de clasare, care, iată, nu a fost în mod efectiv înlăturată prin actul de infirmare și redeschidere a urmăririi penale emis de către procurorul ierarhic superior.

Dar cum rămâne cu problema tardivității noii plângeri promovate de către persoana vătămată la un interval de circa 6 luni față de plângerea inițială? Aici credem că răspunsul este unul mult mai simplu și direct: este evident că persoana vătămată nu s-a încadrat în termenul legal instituit de art. 339 alin. (4) C. pr. pen., care este de 20 de zile de la data comunicării soluției de clasare dispusă de către procuror.

Aparent, nici dacă am calcula acest termen de la finele procedurii anterioare desfășurate în fața judecătorului de cameră preliminară, și în care acest judecător a respins, prin încheierea de la data de 2 iunie 2021, cererea de redeschidere, răspunsul ar fi același. Desigur, aici ar putea fi aduse unele nuanțe, prin aceea că persoana vătămată nu a fost citată în acea procedură, cel mai probabil ea aflând ulterior (la un moment pe care nu îl cunoaștem) despre respingerea acestei cereri de redeschidere. Dar considerăm că astfel de elemente sunt, oricum irelevante, deoarece legiuitorul nu instituite dispoziții legale care să permită luarea în considerare a unor astfel de elemente în calculul termenului de formulare a plângerii împotriva soluției de clasare, iar, pe de altă parte, prin efectul deciziilor obligatorii pronunțate de către Î.C.C.J., față de natura termenelor procedurale în această materie, nu este permisă nici repunerea în termenul de formulare a plângerii⁶.

Putem concluziona, așadar, că noua plângere formulată de către persoana vătămată și care a stat la baza soluției dispuse de către procurorul ierarhic superior, de infirmare (din nou) a clasării și de redeschidere a urmăririi penale, a fost tardiv formulată, tardivitate pe care, însă, procurorul ierarhic superior nu a reținut-o atunci când a soluționat plângerea.

Cum trebuia să procedeze, în această situație, judecătorul de cameră preliminară sesizat cu cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale care se întemeia pe o plângere tardiv formulată? În mod evident, judecătorul de cameră preliminară avea două posibilități: să constate viciul tardivității noii plângeri formulate de către persoana vătămată, cu consecința respingerii cererii de confirmare a noii redeschideri, sau să constate că un astfel de viciu nu există sau nu este relevant procedural.

Dacă ar fi ales prima variantă, judecătorul de cameră preliminară ar fi sancționat în mod formal corect, dar considerăm inechitabil, comportamentul procesual al persoanei vătămate, care nu a acționat contrar dispozițiilor legale, ci a uzat de singurul instrument aflat la dispoziția sa, făcând acest lucru *ab initio* în condițiile legii (prima plângere fusese formulată în termenul legal).

Este adevărat că secunda plângere era tardivă și nu credem că aceasta poate fi considerată o simplă reiterare a celei inițiale, legal făcute, deoarece orice demers bazat pe dispozițiile art. 339-341 C. pr. pen. trebuie văzut în individualitatea lui și trebuie să se supună exigențelor legale, independent de demersurile anterior efectuate.

Dar, foarte important, credem că merită pusă în discuție și așteptarea legitimă pe care persoana vătămată o avea, ca urmare a demersului său inițial, coroborat cu lipsa oricărei culpe procesuale a acesteia în eșecul acelui demers, în condițiile în care procurorul ierarhic superior care soluționase plângerea și infirmase soluția clasării nu acționase în termenul legal pentru a obține confirmarea judecătorului de cameră preliminară cu privire la respectiva redeschidere. Tocmai din acest motiv persoana vătămată a și reiterat plângerea,

⁶ V. Pușcașu, C. Ghigheci, *op. cit.*, p. 530.

având în mod cert frustrarea de a nu-și fi văzut finalizat demersul efectuat inițial, și din care obținuse câștig de cauză.

Procedural, reglementarea actuală a Codului nu permite persoanei vătămate să se adreseze în mod direct judecătorului de cameră preliminară într-o asemenea situație.

Astfel, dreptul de a sesiza judecătorul de cameră preliminară aparține exclusiv procurorului în temeiul art. 335 alin. (4) C. pr. pen., aspect pe care această normă nu îl menționează explicit, dar care rezultă cu evidență din logica procedurii: doar procurorul cunoaște măsura redeschiderii dispusă și, deci, doar el poate acționa în termenul de 3 zile stabilit legal, el fiind și organul judiciar care a dispus măsura a cărei confirmare o acordă judecătorul de cameră preliminară. Mai mult, acest termen curge de la data luării măsurii redeschiderii, mai exact de la data ordonanței emise de către procuror, chiar dacă nici acest aspect nu este redat cu precizie și claritate de norma juridică menționată.

De asemenea, persoana vătămată nu avea nici dreptul sesizării judecătorului de cameră preliminară într-o altă procedură, anume cea reglementată de art. 340-341 C. pr. pen., câtă vreme aceste norme condiționează posibilitatea formulării plângerii în fața judecătorului de cameră preliminară tocmai de respingerea sau admiterea plângerii adresată procurorului ierarhic superior, dar cu schimbarea temeiului soluției de clasare⁷ (ceea ce nu era cazul în speță), fiind vorba, așadar, despre o condiție de admisibilitate neîndeplinită și care ar fi generat o soluție de inadmisibilitate a acestui demers.

Desigur, suspecta din cauză care a invocat excepțiile inadmisibilității deja menționate s-a considerat vătămată în interesul propriu, acela al menținerii soluției de clasare dispuse inițial. Nu trebuie să uităm că rațiunea art. 335 C. pr. pen. se trage din cele statuate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele pronunțate împotriva României, îndeosebi Stoianova și Nedelcu c/ României⁸. Numai că, în opinia noastră, suspectul din cauza analizată de noi aici, nu se afla în ipoteza din cauza C.E.D.O. menționată: el nu a avut niciodată beneficiul câștigat al soluției de clasare inițiale, câtă vreme aceasta fusese infirmată imediat de către procurorul ierarhic superior, cu ocazia primei plângeri formulate de către persoana vătămată, deci cunoștea viciile acelei soluții și riscul redeschiderii urmăririi penale împotriva sa. Mai mult, nici nu trecuse o perioadă semnificativă de timp până la desfășurarea noii proceduri, care nici nu a adus vreun element de noutate și de surpriză în situația suspectului, ci doar a reiterat considerentele de infirmare reținute anterior.

⁷ În acest sens, a se vedea minuta deciziei nr. 9/2022 a Î.C.C.J., Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii (nepublicată până la această dată în Monitorul Oficial), prin care s-au dispus următoarele: „Organul judiciar competent să soluționeze plângerea persoanei nemulțumite în ipoteza în care procurorul ierarhic superior celui care a emis soluția de clasare a admis-o, a infirmat soluția procurorului de caz și a dat o nouă soluție de clasare, pentru alte motive decât cele invocate de petent, în raport de dispozițiile art. 339 alin. (5) din Codul de procedură penală este judecătorul de cameră preliminară”.

⁸ Hotărârea din cauza Stoianova și Nedelcu c/ României din 4.08.2005 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 562 din 16 august 2007.

Prin urmare, considerăm că suspectul nu putea invoca garanția stabilității raporturilor juridice avută în vedere în cauza C.E.D.O., iar sancționarea persoanei vătămate prin respingerea și a noii cereri de confirmare a redeschiderii urmăririi penale ar fi profund inechitabilă, chiar dacă, formal ar părea acoperită legal.

Am menționat în rândurile de mai sus riscul redeschiderii urmăririi penale pe care suspectul din cauză îl cunoștea deja ca efect al admiterii primei plângeri a persoanei vătămate. Acesta ne pare a fi un element decisiv, pus în contextul art. 335 alin. (1) C. pr. pen., care dă dreptul procurorului ierarhic superior să infirme soluția de clasare a procurorului de caz și să dispună, în consecință, și redeschiderea.

Dreptul procurorului ierarhic superior de a acționa în acest sens nu este înlăturat într-un caz precum cel menționat mai sus, anume ca efect al admiterii plângerii persoanei vătămate, urmate de neconfirmarea măsurii de către judecătorul de cameră preliminară. Desigur, cu totul altfel stăteau lucrurile atunci când s-ar fi ajuns în fața judecătorului de cameră preliminară în procedura plângerii contra clasării, în aplicarea art. 340-341 C. pr. pen., caz în care, ulterior rămânerii definitive a încheierii acestui judecător, procurorul ierarhic superior nu mai putea interveni în temeiul art. 335 alin. (1) C. pr. pen., pentru a constata nelegalitatea soluției de clasare și a dispune infirmarea ei, deoarece ar fi lezat autoritatea hotărârii judecătorești pronunțate și ar fi interferat cu puterea de *jurisdictio* a judecătorului.

Prin urmare, în situația de speță avută în vedere aici singura limită a procurorului ierarhic superior de a interveni din nou asupra soluției de clasare inițial infirmate era termenul de prescripție al răspunderii penale sau apariția oricărui alt impediment de la art. 16 C. pr. pen., în condițiile în care art. 332 alin. (2) C. pr. pen. dispune explicit în sensul că reluarea urmăririi penale (a cărei specie este redeschiderea urmăririi penale) nu se poate realiza în ipoteza intervenției unui astfel de impediment. Desigur, nu pot fi omise nici limitările specifice impuse suplimentar de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența menționată mai sus, astfel că nu se poate vorbi despre un drept discreționar al procurorului ierarhic superior de a infirma oricând în interiorul termenului de prescripție soluția de clasare dispusă și de a redeschide urmărirea penală, un astfel de demers trebuind să aibă la bază o atentă punere în balanță a aspectelor privind interesul public în urmărirea și sancționarea infractorilor dar și asigurarea stabilității raporturilor juridice de drept procesual-penal.

Or, față de toate cele de mai sus, considerăm că procurorul ierarhic superior avea îndrituirea, în contextul normativ menționat, să dispună din nou infirmarea soluției de clasare și să redeschidă urmărirea penală, fără a prejudicia atât așteptările legitime și garanțiile care trebuie acordate suspectului, cât și pe cele ale persoanei vătămate.

Desigur, ar merita adus în discuție critică și un ultim element, anume faptul că sesizarea judecătorului de cameră preliminară pentru a dispune din nou asupra redeschiderii urmăririi penale nu s-a realizat urmând această logică procedurală – respectiv exercitarea unui control *ex officio* a soluției de clasare, pe care norma art. 335 alin. (1) C. pr. pen. îl permitea – ci intervenția procurorului ierarhic superior și cererea sa de confirmare a

redeschiderii se întemeiau pe infirmarea clasării dispusă ca efect al urmăririi cursului plângerii formulate în procedura prevăzută de art. 339 C. pr. pen.

Întrucât judecătorul de cameră preliminară are competență deplină în această procedură, putând analiza atât legalitatea, cât și temeinicia ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, așa cum indică explicit norma art. 335 alin. (4¹) C. pr. pen., este evident că unul dintre aspectele foarte importante de verificat sub aspectul legalității solicitării formulate vizează tocmai respectarea exigențelor procedurale în toate demersurile desfășurate până la momentul dispunerii redeschiderii urmăririi penale și pe care se întemeiază această măsură. Astfel, considerăm că admiterea unei plângeri evident tardive în procedura reglementată de art. 335 C. pr. pen. prezintă un viciu care nu poate fi ignorat de către judecătorul de cameră preliminară sesizat cu cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, acesta urmând a constata faptul că tardivitatea plângerii, care generează nulitatea actului făcut peste termen, afectează și validitatea soluției de admitere a acesteia dispusă de către procurorul ierarhic superior, deci, implicit, și a redeschiderii urmăririi penale, a cărei confirmare nu poate fi dispusă.

Cu toate acestea, apreciem că aceste considerații de ordin procedural trebuie nuanțate într-o situație precum cea din speță, pentru a nu genera efecte juridice contrarii rațiunii instituției juridice însăși și scopului urmărit de către legiuitor, garantând drepturile procedurale ale părților, în consens cu standardele Convenției europene a drepturilor omului. Astfel, devine evident că în starea de fapt analizată de noi plângerea inițială formulată împotriva soluției de clasare nu a fost tardivă, ci a întrunit toate elementele de validitate și chiar a fost soluționată favorabil chiar de către procurorul ierarhic superior.

Faptul că persoanei vătămate nu îi este pus la dispoziție un alt instrument juridic pentru realizarea intereselor sale procesuale într-o situație precum cea din speță – în care, independent de voința sa, beneficiul câștigat prin admiterea plângerii i-a fost înlăturat prin demersul tardiv al procurorului ierarhic superior de a supune cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale analizei judecătorului de cameră preliminară – nu poate justifica o soluție formalistă de respingere ca tardivă a noului demers întreprins, cu atât mai mult cu cât procurorul ierarhic superior avea îndrituirea legală de a infirma respectiva soluție de clasare, în temeiul unui control realizat din oficiu asupra acesteia. Prin urmare, considerăm că este mai puțin important dacă infirmarea dispusă de către acest procuror este rezultatul plângerii formulate de către persoana vătămată sau al unei analize *ex officio*, cu atât mai mult cu cât nici norma art. 335 alin. (1) C. pr. pen. nu face această distincție, permițând redeschiderea urmăririi penale în cazul infirmării soluției de clasare, indiferent de modalitatea în care procurorul ierarhic superior a exercitat controlul de legalitate al acesteia.

Altminteri, s-ar fi ajuns în situația unei noi respingeri a cererii de redeschidere, de data aceasta pentru tardivitatea plângerii formulate de către persoana vătămată, nu pentru tardivitatea cererii de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, cu consecința nefastă a lezării grave a drepturilor și intereselor procedurale ale persoanei vătămate, căreia nu îi mai este oferit un remediu procesual pentru realizarea acestora.

Mai mult, chiar dacă într-o astfel de hotărâre de respingere a cererii de confirmare a cererii de redeschidere judecătorul de cameră preliminară ar fi reținut viciul nerespectării riguroase de către procurorul ierarhic superior a dispozițiilor legale în materie – acest procuror, dacă ar fi urmat strict exigențele procedurale trebuind să respingă plângerea secundă ca tardivă, dar să exercite din oficiu controlul de legalitate al soluției de clasare vizată de plângere, conform art. 335 alin. (1) C. pr. pen., pentru a nu prejudicia drepturile persoanei vătămate (asta dacă nu cumva se poate merge chiar mai departe, apreciindu-se că procurorul ar fi trebuit să exercite acest control imediat după ce a constatat eșecul confirmării redeschiderii urmăririi penale, în prima procedură, din motive imputabile) – soluția la care s-ar fi ajuns ar fi fost, finalmente, aceeași, procurorul ierarhic superior fiind, astfel, determinat să exercite ulterior un nou control de legalitate al soluției de clasare, de această dată din oficiu, soluția dispusă fiind în mod evident aceeași, anume infirmarea clasării și redeschiderea urmăririi penale.

Tocmai din acest motiv apreciem că, într-o situație precum cea din speță, nu se justifică o aplicare formalistă a dispozițiilor procedurale, pentru că ea ar contraveni rațiunii și finalității acestora, negenerând decât o tergiversare procedurală inutilă.

IV. Concluzii

Instituția redeschiderii urmăririi penale și procedura subsecventă a confirmării acestei măsuri beneficiază de o reglementare sintetică, dar deficitară și lacunară, cauzată atât de insuficiența și imprecizia normativă a art. 335 C. pr. pen., cât și de corelarea inadecvată cu alte proceduri reglementate legal, cum este cazul celei privind plângerea împotriva soluției de clasare, reglementată de art. 339 și urm. C. pr. pen., aceste vicii nefiind remediate nici prin intervenția ulterioară a legiuitorului, realizată odată cu adoptarea Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016⁹.

Din această cauză, practicienii se confruntă cu dificultăți reale de interpretare și aplicare a acestor norme, mai ales în situații neacoperite legal și care reclamă o atentă punere în balanță a drepturilor participanților la procedură și a garanțiilor procedurale instituite la nivel național sau internațional.

Fermitatea legiuitorului nostru în instituirea de sancțiuni procedurale severe, cum este cazul nulității exprese și, în viziunea cvasiunanimă, absolute prevăzute de art. 335 alin. (4) C. pr. pen., trebuie complinită cu o reglementare detaliată, minuțioasă, lucidă și coerentă a întregii proceduri, nefiind permis a lăsa aspecte de esența procedurii nereglementate sau insuficient clarificate, atribuind organelor judiciare sarcina și responsabilitatea identificării soluțiilor optime în cazuri precum cel prezentat în cele de mai sus.

⁹ Ordonanța de urgență nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 389 din 23 mai 2016.

